

Сучасний урок української мови

Урок

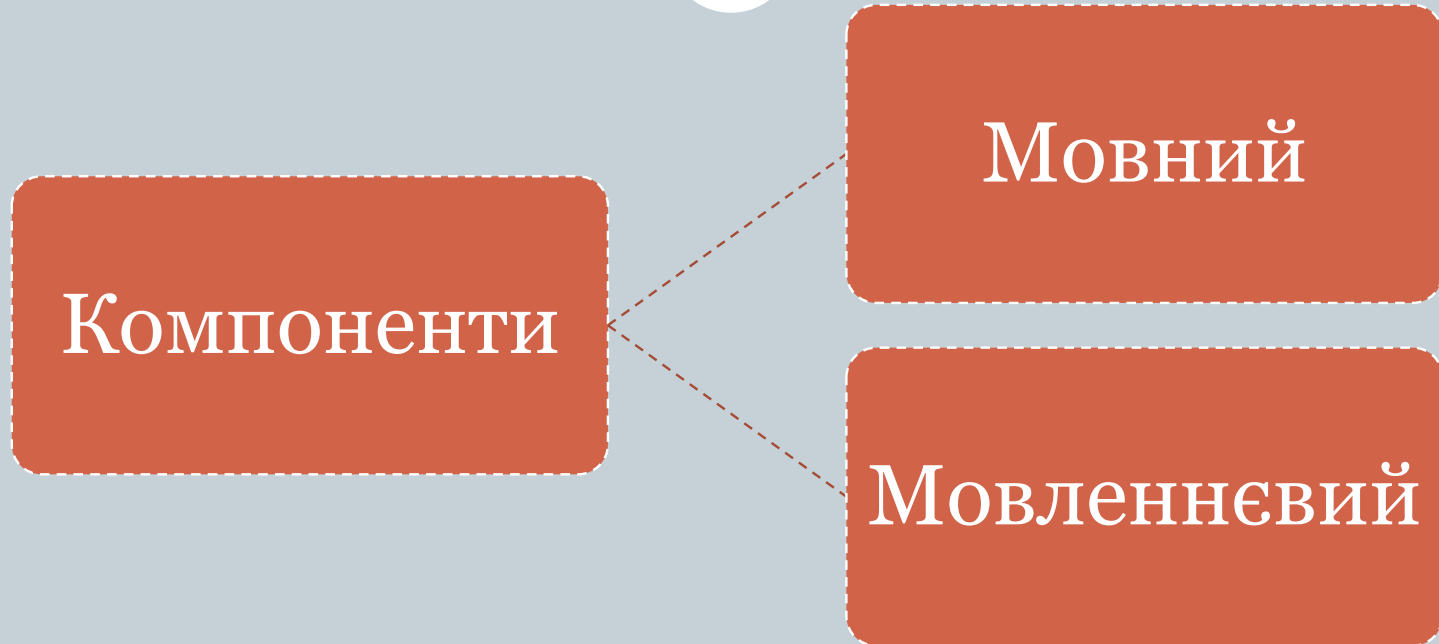
- Основна форма організації освітньої роботи в початковій школі;
- організаційний елемент навчального процесу, об'єднаний у смисловому, часовому та організаційному аспектах.

КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ УРОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

- формування компетентностей:
- комунікативної,
- соціокультурної,
- вміння вчитися;
- постійна активна взаємодія усіх учасників освітнього процесу;

ТЕМА УРОКУ

Формулювання теми передбачає опрацювання мовного матеріалу та використання його в процесі виконання мовленнєвих завдань. Н-д.: “Питальні речення. Побудова діалогу”

АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЦІЛЕЙ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО УРОКУ

- програмові вимоги до рівня засвоєння конкретного навчального змісту кожної змістової лінії: мовної, мовленнєвої, соціокультурної та діяльнісної;
- місце і завдання конкретного уроку в системі уроків, відведених на засвоєння певної мовної теми;
- формулювання певного мовленнєвого уміння;
- формування на уроці конкретних загальнонавчальних умінь і навичок;
- виховний потенціал дидактичного матеріалу

НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ УРОКУ

(орієнтир: державні вимоги до рівня засвоєння змісту мовної та мовленнєвої змістових ліній)

- Формування в учнів певних мовних знань, умінь пояснювати і застосовувати ці знання;
- Формування мовленнєвих навичок;
- Розширення досвіду мовленнєво-творчої діяльності.

“Формувати уявлення...”, “ознайомити з істотними ознаками...”, “розширити знання...”,
“удосконалювати вміння застосовувати...”,
“систематизувати знання...”, “збагачувати мовлення...”, “формувати вміння будувати...”

РОЗВИВАЛЬНІ ЦІЛІ

(орієнтир: програмові вимоги до результатів реалізації діяльнісної змістової лінії)

- Розвиток мислення (формування умінь аналізувати, порівнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки, узагальнювати, доводити тощо);
- Розвиток самостійності в навчанні (формування умінь працювати за зразком, за аналогією, за алгоритмом, за інструктажем; виконувати завдання з коментуванням, самостійно застосовувати правило, здійснювати взаємо і самоперевірку);
- Розвиток умінь застосовувати знання в нових ситуаціях, співпрацювати з іншими учасниками освітнього процесу.

ВИХОВНІ ЦІЛІ

(орієнтир: програмові вимоги до результатів засвоєння змісту соціокультурної змістової лінії)

- Формування світогляду, цінностей, моральних переконань, патріотичних почуттів, етичних та естетичних якостей особистості тощо.
- “формувати позитивне ставлення...”,
- “виховувати почуття вдячності...”,
- “пробуджувати прагнення...”

ОБОВ'ЯЗКОВІ СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ СУЧАСНОГО УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

- Організаційний момент;
- Мотивація навчання;
- Визначення теми і мети уроку;
- Навчально-пізнавальна діяльність учнів;
- Застосування мовних знань і вмінь;
- Мовленнєво-творча діяльність;
- Підсумок уроку, рефлексія.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

- Мета: перевірити підготовку робочого місця учнів, зосередити увагу дітей, налаштувати на урок, забезпечити готовність до навчальної діяльності.
- Віршовані рядки, картина, музичний супровід, гра, змагання, вправи “Очікування”, “Комплімент”

МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ

- Мета: сфокусувати увагу учнів на навчальній проблемі, викликати інтерес до вивчення нового матеріалу, усвідомлення навчальної діяльності, налаштувати дітей на опанування нового навчального змісту.
- - створення проблемних ситуацій, запитань;
- - відгадування загадок;
- - організація спостереження за мовним матеріалом тощо.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕМИ І МЕТИ

проблема

дослідження

**висновок (яких знань
і умінь бракує)**

Мовний і мовленнєвий матеріал – тема;

Результат засвоєння – мета

1-2 клас – учитель, 3-4 клас – учні;

Забезпечення розуміння учнями змісту їхньої діяльності і її результатів.

Тему, завдання і план уроку – на дошці.

НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ

- Мета: усвідомлене засвоєння навчального матеріалу в процесі активної розумової діяльності, а саме: спостереження за мовними одиницями і законами, аналіз, порівняння, встановлення зв'язків, закономірностей, узагальнення, формулювання висновків, правил.
- Евристична бесіда, проблемні запитання, дослідження мовного явища, порівняння і встановлення спільних та відмінних ознак, розв'язання життєвих ситуацій тощо.
- **УЧИТЕЛЬ:**

керівник

співучасник

спостерігач,
консультант

НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ

- Ілюстративний матеріал;
- Схеми;
- Таблиці;
- Зразки;
- Пам'ятки;
- Алгоритми тощо.

НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ

- Навчальний матеріал має бути значущим і цікавим для дітей;
- Проблема чи завдання – посильні для дітей;
- Бажання і вміння долати труднощі;
- Кожен просувається у навчанні своїм темпом і з постійним успіхом (індивідуалізація і диференціація);
- Навчання має захоплювати дітей;
- Широке використання методів інтерактивного навчання;
- Осяяння, радість відкриття, ситуації успіху;
- Практичне використання нових правил, законів, способів дій.

ЗАСТОСУВАННЯ МОВНИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ

Завдання:

Репродуктивні (за зразком)

Конструктивні
(застосування знань і вмінь у
дещо зміненій ситуації)

Творчі (застосування знань і
вмінь у новій ситуації без зразка)

ЗАСТОСУВАННЯ МОВНИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ

- Завдання, різні за способом виконання:
- Відкритого типу (виконуються письмово);
- Закриті тестові завдання (вибір правильної відповіді із варіантів);
- Завдання на встановлення відповідності;
- Завдання на встановлення послідовності;
- Завдання на влучення зайвого;
- Завдання на доповнення...

МОВЛЕННЄВО-ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

- Мета: розвиток мовленнєвих умінь та застосування під час мовленнєвих дій мовних знань. Зокрема, з:
 - ✓ лексики;
 - ✓ граматики;
 - ✓ стилістики.
- Використання усних і письмових висловлювань: деформованих речень, текстів, діалогів, переказів, творів.

ПІДСУМОК УРОКУ, РЕФЛЕКСІЯ

- Мета: зіставлення досягнутого з цілями, поставленими на початку уроку, залучення дітей до рефлексивного аналізу власної діяльності.
- Що вивчали на уроці?
- Які знання отримали?
- Де будете їх застосовувати?
- З якими труднощами зіткнулися? Чи вдалося їх подолати?
- Що залишилося незрозумілим?
- Про хотілося б дізнатися більше?
- Що найбільше сподобалося? Запам'яталося? Викликало задоволення?

ПІДСУМОК УРОКУ, РЕФЛЕКСІЯ

- Самооцінка діяльності:
- 1-2ий клас – смайлики, кольорові фішки;
- 3-4 клас – оцінка в балах за критеріями (від 0 до 3 балів за кожний):
 1. Я активно працював(ла) на уроці;
 2. Я давав(ла) правильні відповіді на запитання;
 3. Я виконав(ла) всі завдання самостійно;
 4. Я допомагав(ла) своїм товаришам, доповнював(ла) їхні відповіді.

ВИМОГИ ДО СУЧАСНОГО УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

- Реалізація комплексу взаємопов'язаних освітніх цілей, спрямованих на формування компетентностей: комунікативної, соціокультурної, вміння вчитися.
- Цілі мають бути зорієнтовані на особистість учня і спрямовані на досягнення конкретних результатів.
- Комунікативно-діяльнісний підхід, який передбачає підпорядкування вивчення мовних знань завданням мовленнєвого розвитку учнів, формуванню навичок вільного володіння мовою в різних ситуаціях спілкування.
- Урок має бути емоційним, викликати інтерес до навчання, мотивувати і задовольняти потребу в знаннях.
- Тип уроку, структура має враховувати його місце в системі уроків.
- Забезпечення зв'язку з попереднім і наступним уроками.

ВИМОГИ ДО СУЧАСНОГО УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

- Поступове ускладнення освітніх цілей, орієнтованих на формування компетентностей.
- Добір раціональних методів, прийомів навчання для забезпечення навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- Виховання вмінь самостійно працювати, набувати знання, користуватися книгою як джерелом знань, орієнтуватися в матеріалі підручника, користуватися довідковим матеріалом, навчальними словниками.
- Поєднання різних способів організації навчальної взаємодії.
- Дотримання на кожному уроці принципу міжпредметних зв'язків.
- Забезпечення гігієнічних вимог до організації уроку.
- У підсумку уроку передбачена рефлексія.

ТИПИ УРОКІВ

(залежно від стадії процесу пізнання, дидактичної мети)

- Сприймання і усвідомлення нових знань;
- Закріплення вивченого матеріалу;
- Узагальнення і систематизації знань;
- Контроль і перевірка знань;
- Комбінований урок.

Структура уроку засвоєння нових знань

- I. Організація учнів для роботи.
- II. Актуалізація опорних знань учнів — повторення раніше вивченого матеріалу, який органічно пов'язується з новим.
- III. Мотивація навчальної діяльності учнів, повідомлення теми та мети уроку .
- IV. Навчально-пізнавальна діяльність учнів. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу:
 - а) спостереження й аналіз мовних явищ під керівництвом учителя;
 - б) висновки, формулювання правила учнями;
 - в) робота з підручником (уточнення формулювання правила за підручником, вивчення правила та добір нових прикладів для його ілюстрування);
 - г) перевірка розуміння нового матеріалу (повторення вивченого правила, аналіз нових прикладів).
- V. Осмислення і застосування нових знань у процесі практичної діяльності:
 - а) формування вмінь користуватися знаннями (новим правилом) у процесі виконання різноманітних вправ під керівництвом учителя;
 - б) самостійна робота.
- VI. Мовленнєво-творча діяльність.
- VII Завдання додому: пояснення домашнього завдання і способу його виконання.
- VIII. Підсумок уроку. Рефлексія.

СТРУКТУРА УРОКУ ОСМИСЛЕННЯ ЗНАНЬ, ФОРМУВАННЯ НА ЇХ ОСНОВІ НЕОБХІДНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК

- I. Організація учнів для роботи.
- II. Словникова робота. Робота над помилками.
- III. Перевірка домашнього завдання .
- IV. Мотивація навчальної діяльності учнів і повідомлення теми та мети уроку.
- V. Тренувальні вправи на осмислення знань, умінь, навичок за певною системою з поступовим ускладненням форм роботи, зростанням самостійності і творчої активності учнів. У процесі виконання вправ повторюються потрібні теоретичні відомості, правила.
- VI. Мовленнєво-творча діяльність.
- VII. Завдання додому.
- VIII. Підсумок уроку. Рефлексія.

СТРУКТУРА УРОКУ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ.

Контрольний диктант

- I. Організація учнів для роботи.
- II. Мотивація навчальної діяльності учнів і повідомлення мети уроку.
- III. Підготовча робота:
 - а) читання тексту диктанту;
 - б) з'ясування, як учні зрозуміли зміст тексту диктанту;
 - в) словникова робота.
- IV. Контрольний диктант:
 - а) учитель читає речення, потім диктує його по частинах, учні записують;
 - б) записане речення повторюється для перевірки;
 - в) учитель диктує весь записаний текст, учні перевіряють;
 - г) учні ще раз самостійно перевіряють записаний текст.
- V. Відповіді на запитання, які виникли в учнів під час писання контрольного диктанту (після того, як зібрано зошити).
- VI. Завдання додому (з урахуванням необхідності підготовки учнів до уроку, аналізу результатів контрольного диктанту).
- VI. Підсумок уроку. Рефлексія.

СТРУКТУРА УРОКУ АНАЛІЗУ РЕЗУЛЬТАТІВ ПИСЬМОВИХ РОБІТ

- I. Перевірка домашнього завдання.
- II. Мотивація навчальної діяльності учнів і повідомлення мети уроку.
- III. Загальна характеристика результатів перевірки знань і навичок, виявлених учнями під час виконання контрольної роботи, диктанту:
 - а) результати виконання контрольної роботи;
 - б) аналіз позитивних моментів у роботах окремих учнів;
 - в) аналіз типових недоліків у роботах.
- IV. Робота над типовими помилками:
 - а) пояснення орфограм, повторення правил;
 - б) запис аналогічних прикладів;
 - в) складання речень зі словами, в яких допущено помилки.
- V. Завдання додому.
- VI. Робота над індивідуальними помилками.
- VII. Підсумок уроку. Рефлексія.

СТРУКТУРА УРОКУ УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗНАНЬ

- I. Організаційний момент.
- II. Перевірка домашнього завдання.
- III. Мотивація навчальної діяльності учнів і повідомлення мети уроку.
- IV. Повторення, узагальнення і систематизація найважливіших теоретичних відомостей з теми, узагальнення окремих мовних явищ.
- V. Узагальнення і порівняння системи понять, характерних для кількох тем, розділів.
- VI. Мовленнєво-творча діяльність. Виконання різних видів творчих вправ.
- VII. Завдання додому творчого характеру.
- VIII. Підсумок уроку. Аналіз ступеня засвоєння вивченого матеріалу з теми, розділу. Чітке виділення, повторення вчителем основних відомостей з теми.
- IX. Рефлексія.

СТРУКТУРА УРОКУ НАВЧАЛЬНОГО ПЕРЕКАЗУ

- I. Організаційний момент.
- II. Мотивація навчальної діяльності учнів, визначення мети, завдань уроку, способів та послідовності роботи.
- III. Читання тексту для переказу.
- IV. Аналіз змісту прочитаного тексту. Словникова робота.
- V. Повторне читання тексту по частинах: робота над планом.
- VI. Усний переказ тексту.
- VII. Заключне цілісне читання тексту.
- VIII. Підготовка варіанту переказу на чернетках.
- IX. Редагування виконаної роботи. Індивідуальна робота вчителя з окремими учнями.
- X. Переписування учнями остаточного варіанта переказу.
- XI. Підсумок уроку. Рефлексія.

СТРУКТУРА УРОКУ АНАЛІЗУ УЧНІВСЬКИХ ПЕРЕКАЗІВ І ТВОРІВ

- I. Організаційний момент.
- II. Перевірка домашнього завдання.
- III. Мотивація навчальної діяльності учнів, повідомлення мети, завдань уроку.
- IV. Загальна характеристика результатів перевірених робіт, творчих успіхів окремих учнів. Читання та аналіз кращих робіт.
- V. Робота над типовими лексичними, стилістичними, орфографічними та пунктуаційними помилками.
- VI. Підбиття підсумків.
- VII. Завдання додому.
- VIII. Рефлексія.

КЛАСИФІКАЦІЯ УРОКІВ З МОВИ ЗА ЗМІСТОМ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ:

- уроки навчання грамоти,
- розвитку зв'язного мовлення,
- уроки каліграфії,
- уроки формування орфографічних та пунктуаційних навичок,
- уроки граматики тощо.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОЦІ

- Залежно від кількості учнів і характеру їхньої взаємодії між собою та з учителем розрізняють:
- фронтальну,
- індивідуальну,
- групову форми навчальної діяльності.

СПОСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРУПОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

- 1. Однорідна групова діяльність: усім групам, на які поділений клас, учитель пропонує одне й те саме завдання.
- 2. Диференційована групова діяльність: різним групам у класі пропонують виконати різні завдання. Диференціація може здійснюватися за рівнем складності завдань або за їх кількістю.
- 3. Кооперативна групова діяльність: кожна група працює над виконанням частини спільного для всього класу завдання.
- 4. Парна навчальна діяльність відбувається у групах мінімального складу — із двох учнів.
- 5. Індивідуально-групова діяльність: виконання групового завдання потребує розподілу навчальної роботи між її виконавцями, кожен член групи здійснює частину спільного завдання, підсумок роботи оцінюють і обговорюють спочатку в групі, а вже потім виносять на розгляд усього класу спільно з учителем.

НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Істотними ознаками нестандартного уроку є:

- 1) гнучкість структурної побудови;
- 2) зміна усталених функцій учителя й учнів;
- 3) активне застосування групових форм роботи;
- 4) максимальна реалізація міжпредметних зв'язків.

НЕСТАНДАРТНІ УРОКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

- бінарні уроки;
- інтегровані уроки;
- віршовані (римовані) уроки;
- уроки-ігри:
 - ✓ уроки-дискусії;
 - ✓ уроки-дослідження;
 - ✓ уроки-звіти;
 - ✓ уроки-змагання;
 - ✓ уроки-мандрівки;
 - ✓ уроки — сюжетні замальовки

УРОКИ-ДИСКУСІЇ

- урок-діалог,
- урок-диспут,
- урок запитань і відповідей,
- урок – круглий стіл,
- урок-прес-конференція,
- урок – проблемний стіл,
- урок-семінар,
- урок-суд,
- урок-телеміст.

УРОКИ-ДОСЛІДЖЕННЯ

- – це лінгвістична лабораторія учнів, що може реалізуватися у вигляді:
- уроку-пошуку,
- уроку-знайомства,
- уроку – панорами ідей,
- уроку «Що? Де? Коли?» тощо.
- Такі уроки створюють умови для самостійної роботи учнів в опануванні навчального матеріалу. Дослідницька діяльність школярів неможлива без запитань: «Як?», «Чому?», «Звідки?», «Чи можливо?», «Якими способами?», «Що?», «Як міркувати?», «Які твої дії?», без завдання «Доведи!».

УРОКИ-ЗВІТИ

- — це нестандартні форми ведення навчально-виховного процесу, спрямовані на перевірку знань, умінь і навичок учнів з певних тем.

Види:

- урок-аукціон,
- урок-залік,
- урок-інтерв'ю,
- урок-концерт,
- урок-презентація,
- урок-ярмарок,
- урок — огляд знань.

Такі заняття є прикладом особистісно орієнтованого стилю спілкування вчителя й учнів, що ґрунтується на довірі, підтримці навчальних зусиль дітей.

УРОКИ-ЗМАГАННЯ

- урок-конкурс,
- урок-турнір,
- урок-брейн-ринг,
- урок-вікторина,
- урок-КВК тощо.

Проведення таких уроків робить процес навчання інтенсивним, оскільки він створює атмосферу змагання, виховує вміння співпрацювати, допомагає розкрити особистісні здібності задля перемоги своєї команди.

ЕТАПИ УРОКУ-ЗМАГАННЯ (КВК) З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

- I. Вступне слово вчителя. Привітання. Оголошення теми, девізу уроку, порядку проведення змагання. Представлення капітанів, асистентів, консультантів та журі. Ознайомлення з проблемним питанням, відповідь на яке учні повинні дати наприкінці уроку.
- II. Розумова розминка. Вона може проводитися в усній (кілька дидактичних ігор за темою уроку) чи письмовій формі (п'ятихвилинна самотійна робота).
- III. Перевірка домашнього завдання. Здійснення граматичного розбору, написання творів-мініатюр, складання кросвордів мовознавчої тематики.
- IV. Конкурс капітанів. Виконання завдань підвищеної складності.
- V. Конкурс творчих робіт. (Конкурс юних знавців поезії, конкурс казкарів тощо).
- VI. Відповідь на проблемне запитання уроку. Має супроводжуватися обов'язковим наведенням прикладів чи доведенням правильності висловлених думок.
- VII. Підсумкове слово журі. Підбиття підсумків змагання. Нагородження переможців.

УРОКИ-МАНДРІВКИ

- Урок-екскурсія,
- урок-марафон,
- урок-подорож (за планом чи за картою);
- заочна мандрівка;
- урок-екскурс (у минуле, у майбутнє).

УРОКИ – СЮЖЕТНІ ЗАМАЛЬОВКИ

- Урок-вечорниці,
- урок-драматизація,
- урок-казка,
- урок-фестиваль,
- урок — усний журнал.

ІНТЕГРОВАНІЙ УРОК

- Алгоритмічна структура в його підготовці:
- 1) Визначення об'єкта, що вивчається.
- 2) З'ясування можливих зв'язків з іншими науками.
- 3) Добір інформації про об'єкт із позиції основного навчального предмета.
- 4) Добір додаткової інформації про об'єкт із погляду інших взаємопов'язаних предметів.
- 5) Висновок.

ІНТЕГРУВАННЯ ПРЕДМЕТІВ МОВНОГО ЦИКЛУ

Найефективнішим є:

- читання — мова;
- мова — читання, музика;
- читання — природознавство;
- мова – “Я у світі”;
- мова – читання – образотворче мистецтво;
- мова — природознавство.

УРОК РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

- Структура:
- 1. Актуалізація.
- 2. Усвідомлення змісту.
- 3. Рефлексія.